

Handläggare:
Cecilia Rivard
08 508 18 048

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2018-11-15

Färdplan för ett Stockholm för alla – en rapport från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av rapporten Färdplan för ett Stockholm för alla från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm.

Kerstin Sandström
stadsdelsdirektör

Sara Wrethed
avdelningschef

Sammanfattning

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm har tagit fram en rapport – Färdplan för ett Stockholm för alla – som preciserar hur staden på medellång sikt bör fokusera resurser för att uppnå en socialt hållbar utveckling och stärka styrningen mot stadens vision. Färdplanen är indelad i fyra målområden – uppväxt och utbildning, arbete och företagande, boende och stadsmiljö samt demokrati och trygghet. Den innehåller även förslag på etappmål.

Förvaltningen anser att det är en väl genomarbetad rapport men har några synpunkter. Staden måste sträva efter en blandning av bostadstyper och upplåtelseformer och bryta den alltför ensidiga sociala strukturen i många bostadsområden. Rapporten har ett givet fokus på den unga befolkningen men äldres perspektiv borde även få plats i färdplanen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsutveckling i samråd med förvaltningens övriga avdelningar.

Stadsdelsnämndens pensionärsråd och rådet för funktionshinderfrågor tog del av remissen inför sina respektive sammanträden den 10 september, innan detta tjänsteutlåtande skrevs. Rådens synpunkter redovisas under egen rubrik nedan.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade i 2015 års budget att inrätta en kommission för ett socialt hållbart Stockholm. Kommissionen fick i uppdrag att analysera skillnader i livsvillkor i staden och lämna åtgärdsförslag för en jämlik och socialt hållbar stad.

I september 2015 beslutades om organisation och genomförande av *Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm* och samtidigt anmäldes rapporten *Skillnadernas Stockholm*. I juni 2016 beslutade fullmäktige om en strategi för genomförande av kommissionens åtgärder. En bärande del i strategin var integrering av kommissionens analyser och åtgärder i stadens budgetprocess samt samordning med stadsdelsnämndernas lokala utvecklingsprogram, LUP.

Sedan rapporten *Skillnadernas Stockholm* publicerades 2015 har kommissionen tagit fram en rad rapporter utifrån fyra teman – uppväxt och utbildning, arbete och företagande, boende och stadsmiljö samt demokrati och trygghet. Den rapport – ett förslag till färdplan – som nu har skickats på remiss kan sägas sammanfatta dessa tidigare rapporter.

Kommunstyrelsen har remitterat rapporten till en rad instanser, bland annat alla stadsdelsnämnder, för yttrande senast den 30 november.

Remissen i sammanfattning

Färdplanen preciserar hur staden på medellång sikt bör fokusera resurser för att uppnå en socialt hållbar utveckling och stärka styrningen mot kommunfullmäktiges vision. Färdplanen är indelad i fyra huvudsakliga målområden:

- Uppväxt och utbildning
- Arbete och företagande

- Boende och stadsmiljö
- Demokrati och trygghet

Färdplanen innehåller en sammanvägd analys av de sociala hållbarhetsutmaningar som Stockholm står inför. För att stärka styrningen ska färdplanen identifiera strategier och etappmål, som kan mobilisera stadens nämnder och styrelser på medellång sikt. Det är ett tidsperspektiv som beskrivs ligga mellan vision och fullmäktigemål som gäller åren 2025–2030.

Alla stadens nämnder och styrelser föreslås få i uppdrag att arbeta i färdplanens riktning och ta hänsyn till den i sina verksamhetsplaner. Förslaget är också att färdplanen ges en särskilt stark ställning som underlag för prioriteringar till kommunfullmäktiges budget.

I processen med färdplanens framtagande har ett arbete gjorts med att identifiera etappmål. Endast preliminära etappmål redovisas för varje målområde i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande från den 25 juni 2018. Detta beror enligt stadsledningskontoret på att etappmålen inte hann beredas tillräckligt innan rapporten behövde skickas på remiss. Ett fortsatt utvecklingsarbete ska ske vad gäller exakt nivå och tidpunkt för måluppfyllelse.

Vi redovisar nedan föreslagna etappmål och föreslagna strategier för respektive målområde.

Målområde Uppväxt och utbildning

Förslag på etappmål:

- Andel av eleverna i årskurs nio i Stockholms stads grundskolor som har behörighet till nationella program i gymnasieskolan ökar.

Förslag på strategier:

- I. Prioritera tidiga och förebyggande insatser till utsatta barn och deras familjer.
- II. Öka deltagandet och stärk likvärdigheten i förskolan.
- III. Minska skolsegregationen genom att främja en socialt blandad elevsammansättning.
- IV. Förebygg skolmisslyckanden och öka likvärdigheten mellan skolor.
- V. Utveckla det kollegiala lärandet och ledarskapet vid stadens skolor.

- VI. Tillhandahåll ett bredare och mera tillgängligt fritidsutbud för att nå fler unga.

Målområde Arbete och företagande

Förslag på etappmål:

- Andelen unga som varken arbetar eller studerar har tydligt minskat.

Förslag på strategier:

- I. Få fler kortutbildade att fullfölja en väl anpassad vuxenutbildning.
- II. Stärk kopplingen mellan skola och arbets- och samhällsliv.
- III. Underlätta inträdet till arbetslivet genom riktade stödinsatser samt arbetsmarknads- och yrkesutbildningar.
- IV. Stockholms stad som arbetsgivare ska främja ett inkluderande arbetsliv.
- V. Stärk samverkan med privat näringsliv i arbetet med svaga grupper etablering på arbetsmarknaden.
- VI. Utveckla förutsättningarna för företagande i ytterstaden.

Målområde Boende och stadsmiljö

Förslag på etappmål:

- En ökad andel av bostadsbyggandet har skett i Översiktsplanens fokusområden och strategiska samband.
- Fler arbetsplatser har tillkommit i ytterstaden.

Förslag på strategier:

- I. Öka tillgången till bostäder för resurssvaga hushåll.
- II. Främja socialt blandade bostadsområden.
- III. Fokusera resurser och samla kraft kring fokusområden och strategiska samband.
- IV. Säkerställ en väl gestaltad och omhändertagen stadsmiljö i hela staden.
- V. Använd mark- och planprocessen för att aktivt främja socialt värdeskapande.

Målområde Demokrati och trygghet

Förslag på etappmål:

- Andelen stockholmare som känner sig otrygga i sitt bostadsområde minskar.
- Andelen stockholmare som har lågt förtroende för stadsdelsnämnden minskar.

Förslag på strategier:

- I. Stärk civilsamhällets möjligheter att vara en kraft för demokratisk förankring och lokal utveckling.
- II. Fördjupa dialogen med medborgare och främja ett jämlikt medskapande.
- III. Säkerställ ett tillitsfullt bemötande i kontakten med medborgare och brukare.
- IV. Stärk det systematiska arbetet mot diskriminering.
- V. Rikta tidiga sociala insatser till unga i riskzonen för kriminalitet.
- VI. Främja trygghet i det offentliga rummet genom brottspreventiva åtgärder.

Synpunkter från nämndens båda råd

Pensionärsrådet har protokollfört följande synpunkter: ”Hänsyn har inte tagits till personer 65 år och äldre. Strategi gällande personer 65 år och äldre saknas inom målområde Boende och stadsmiljö.”

Rådet för funktionshinderfrågor har protokollfört följande synpunkter: ”Viktigt med kommunikationer och detta med höga hyror bland annat för just gruppen funktionsnedsättning samt äldre.”

Förvaltningens synpunkter och förslag

Övergripande synpunkter och förslag

Sammantaget är färdplanen en väl genomarbetad rapport och vi ser ojämlika livsvillkor och segregation som viktiga utmaningar för staden att fokusera på. Förvaltningen har dock några synpunkter på innehållet. Vårt svar fokuseras främst på de frågor som berör stadsdelsnämnden.

Om Färdplan för ett Stockholm för alla ska vara tillgänglig för en större läsekrets bör begrepp och ordval förklaras eller uttryckas med klarspråk.

Rapporten har ett fokus på den unga befolkningen vilket är begripligt, men även äldres perspektiv borde ha en given plats, något som också pensionärsrådet påpekar. Äldreperspektivet borde komplettera målområdena boende och stadsmiljö samt demokrati och trygghet, framför allt med tanke på att det är en växande grupp i samhället. Gruppen funktionsnedsattas behov tas knappast heller upp, vilket också är en brist.

Övergripande vill vi också peka på vikten av uppföljning av etappmål på en lägre områdesnivå än de fjorton stadsdelsnämnderna. Ett medelvärde i Farsta döljer stora skillnader mellan olika stadsdelar.

Nedan lämnar vi förvaltningens synpunkter målområde för målområde och ger några exempel på hur vi arbetar med föreslagna strategier idag.

Målområde Uppväxt och utbildning

Förvaltningen anser att etappmål och strategier är bra. Vi arbetar i viss omfattning redan idag med flera av de föreslagna strategierna. Två exempel är ABC (Alla barn i centrum) som är stöd för föräldrar med barn i åldrarna 3 till 12 år, och STIS (Stärkt tidigt stöd i samverkan) där öppen förskola, socialtjänst och Barnavårdscentral samverkar för ett tidigt och förebyggande föräldraskapsstöd. Vi har också en handlingsplan för att öka deltagandet i förskolan. Vi arbetar även uppsökande gentemot kvinnor som inte är etablerade på arbetsmarknaden och vars barn inte går i förskola.

Förvaltningen instämmer i att det behövs en stadsövergripande styrning och samordning i syfte att utveckla fritidsfrågorna. Det är viktigt att samma resonemang om segregation finns kring fritidsverksamhet som när det handlar om förskola och skola. Blandade grupper av barn och unga ger en bra kamratstimulans och bygger tillit mellan olika grupper.

Målområde Arbete och företagande

Förvaltningen anser att etappmål och strategier är bra.

Även här arbetar vi redan idag i viss omfattning med flera av de föreslagna strategierna, till exempel genom projektet Stadsdelsmammor. För närvarande är fem kvinnor anställda som stadsdelsmammor i Stockholmsjobb (visstidsanställningar inom kommunala verksamheter). Deras uppdrag är att söka upp andra kvinnor i stadsdelsområdet som står långt ifrån arbetsmarknaden, skapa kontakt och motivera dem att söka sig till arbetsmarknadsinsatser för ökad möjlighet till vidare studier och arbete.

Förvaltningen anser att satsningen på Stockholmsjobb är effektiv. Uppföljningen visar på positiva resultat. Av de som deltagit i denna arbetsmarknadsinsats var 90 procent självförsörjande efteråt.

Förvaltningen vill betona vikten av att utveckla förutsättningarna för företagande i ytterstaden. Stockholm behöver en jämnare fördelning av regionens arbetsplatser. Vi ser att uppdraget och ansvarsfördelningen beträffande näringslivsarbete inom kommunen behöver förtydligas för att lyckas med företagsetableringar där de bäst behövs.

En blandning av bostäder och arbetsplatser bidrar till att områden är befolkade fler timmar om dygnet vilket bidrar till mer levande och trygga stadsdelar. De renodlade företagsområden som finns i stadsdelsområdet, Larsboda och Gubbängen, är dock viktiga att bevara och utveckla.

Målområde Boende och stadsmiljö

Förvaltningen anser att etappmål och strategier är bra, men att ett etappmål behöver justeras och att ytterligare etappmål behövs.

Vi anser att etappmålet ”Fler arbetsplatser har tillkommit i ytterstaden” bör justeras i syfte att öka *andelen* arbetsplatser i ytterstaden i relation till det totala antalet arbetsplatser i staden för att på så sätt uppnå en jämnare fördelning.

Förvaltningen saknar också ett etappmål om upplåtelseformer. Ett förslag kan vara ”Andelen av den minst förekommande upplåtelseformen i stadens alla stadsdelar ökar”. Forskning och även kommissionens egna rapporter pekar på att ensidiga bostadsutbud i olika stadsdelar är en av huvudorsakerna bakom segregation. Stadsdelsnämnden har inget ansvar för upplåtelseformer, men flera av nämndens verksamheter påverkas negativt av segregation. Nämndens möjlighet att påverka bostadsbyggandet i stadsdelsområdet är begränsat till att i remissvar lämna synpunkter på förslag till nya detaljplaner och program.

Bostadsbrist råder i Stockholm och det måste byggas många nya bostäder. Förvaltningen anser att det är viktigt att fler hyresrätter byggs i stadsdelar med låg andel hyresrätter, med rimliga hyror eftersom resurssvaga hushåll har svårt att få bostad idag. På

motsvarande sätt vill förvaltningen peka på vikten av att inte bygga så kallade Stockholmshus i redan resurssvaga områden.

Farsta stadsdelsområde är ett fokusområde i Översiktsplanen. Förvaltningen ser därför fram emot att staden ska tillsätta resurser för att skapa samhällsservice, infrastruktur, offentliga rum och högkvalitativa grönområden. Bevarande och utveckling av grönområden är mycket viktigt för stadsdelsområdet med tanke på den höga andel bostäder som planeras. Nya parker och grönytor behövs också för rekreation och måste prioriteras vid planering av nya bostadsområden.

Förvaltningen ser positivt på idén att placera skolor, förskolor, idrottsplatser med mera strategiskt mellan bostadsområden för att på så sätt minska segregationen och öka möjligheten för barn från olika socioekonomiska miljöer att mötas.

Vi är också positiva till förslaget att utveckla en modell för omfördelning av exploateringsintäkter. I dagsläget ger olika exploateringsprojekt i staden helt olika exploateringsintäkter och därmed ojämlika förutsättningar att skapa kvalitativa stadsmiljöer.

Det finns utvecklingsområden där exploateringsintäkter uteblir, exempelvis Telestaden i Farsta. Flera tusen bostäder kommer att skapas och staden måste tillföra medel för gröna miljöer, gator och torg. Förvaltningen är likväl mån om att få behålla möjligheterna till grönkompensation när det exploateras i stadsdelsområdet. När invånarnas grönytor bebyggs är grönkompensationen ett bra incitament för att få acceptans byggandet. Parkmiljöer i resurssvaga områden och i områden med flerbostadshus behöver dock ofta mer resurser.

Förslaget att stadsdelsnämndernas roll i stadsutvecklingen ska stärkas är bra. Det är här lokalkännedomen finns, det är stadsdelsnämnderna och deras förvaltningar som har bäst förutsättningar att säkerställa en god samordning.

Målområde Demokrati och trygghet

Förvaltningen anser att etappmål och strategier är bra, men vi föreslår att etappmålen omformuleras för att ta sikte på vad man vill uppnå. Istället för ”Andelen stockholmare som känner sig otrygga i sitt bostadsområde minskar” föreslår vi att etappmålet

formuleras som ”Andelen stockholmare som känner sig trygga i sitt bostadsområde ökar”. ”Andelen stockholmare som har lågt förtroende för stadsdelsnämnden minskar” bör omformuleras till ”Andelen stockholmare som har förtroende för *Stockholms stad* ökar”. Vi tycker alltså att formuleringen inte ska begränsas till stadsdelsnämnderna – förtroendet för den kommunala organisationen som helhet är viktigare.

Vi arbetar i viss omfattning redan idag med flera av strategierna, till exempel olika former av föreningssamarbeten, medborgardialoger och även utveckling av nya metoder för detta, HBTQ-diplomering och certifiering samt situationell brottsprevention¹.

Förvaltningen betonar vikten av att utveckla nya metoder för medborgarinflytande och redskap för att nå fler grupper av individer.

Förvaltningen instämmer i att det är viktigt med ett tillitsfullt bemötande. Bemötandet påverkar förtroendet till offentliga institutioner och i förlängningen tilliten till demokratin.

Enskilda individer kan påverka tryggheten i ett område. Förvaltningen delar därför synpunkten att det ska vara prioriterat med snabba insatser bland unga i riskzonen. Det är bra att hejda enskilda individer som kan vara dåliga förebilder för barn och ungdomar.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Stadsledningskontorets förslag till Färdplan för ett Stockholm för alla

¹ Situationellt brottsförebyggande arbete handlar om att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås.